

gyakról, a melyeket a csendőr esetleg magával elvisz, elismervény állítandó ki (szolg. ut. 46. §.).

„Irományok motozásánál arról kell gondoskodni, hogy azok tartalma hivatlanok tudomására ne jusson. Ha az irományok tulajdonosa azoknak motozását megengedni vonakodik, akkor azok lepecsételve az illető bíróság vagy közigazgatási hatóságnak adandók át. A csendőr lepecsételt levelek és csomagok felbontására nincs jogositva“.

„Ily csomagok lepecsételése minden gyanusítás kikerülése végett, akképen eszközlendő, hogy a csomag a tulajdonos, a községi előjárósá és a csendőr pecsétjével is legyen látva“ (szolg. ut. 48. §.), mely elővigyázat különben nemcsak irományoknál, hanem minden oly csomagoknál vagy tárgyaknál helyén leend, a melyek ily módon lepecsételhetők.

A fogolykiséretekéről.

Bár a szolgálati szab. I. rész 44., 45. és 80. §§-aiban a szolgálati utasítás 60—72. §§-aiban s az ellenszegülési vezérfonal 10—11. §§ aiban a fogolykiséreteknel követendő magatartás az őrkiséreteknek részletesen előírva van, mégis a csendőrségi sokoldalú szolgálatnak megfelelően a legkülönbébb viszonyokra s eshetőségekre ki nem terjednek s ily módon oly hézagokat hagynak fenn, melyeket a szabályok szellemének megfelelően betölteni az őrkiséret ügyességére s leleményességére van bízva. A gyakorlatban czélszerűnek bizonyult eljárási módozatok a fennidézett határozványokkal összefoglalva, a következőkben foglaltatnak:

1. A fogolykiséret két vagy több csendőr által. Bár a két vagy több csendőrből álló fogolykiséretnek helyzete az egyes csendőrénel jóval előnyösebb, akár átvett, akár pedig önállóan s idegen segédkezés nélkül történt letartóztatottnak kísérése merül fel; mégis ez nem menti fel a járórt az elővigyázati rendszabályoknak alkalmazása alól, mivel főkötelessége minden őrkiséretnek: a fogolyt vagy foglyokat biztosan megőrzötten átadni az illetékes helyen.

„*Biztosan megőrzötten*“ kifejezés alatt nem csupán az értendő, hogy a foglyok közül megszöknie egynek sem sikerült, hanem mindannak pontos keresztülvitele, a mi az előidézett szabályokban a foglyoknak egymás közötti össze nem beszélése, hivatlanokkal történő érintkezésük meggátlása, náluk lévő tárgyaknak meg nem semmisítése — el nem hagyása és a többire vonatkozólag határozottan előírva van.

Ha a fogolynak átvétele az őrsön, a kir. járáshiróságok, főszolgabírói vagy egyéb fogdákból a községi előljáróság vagy pedig magán személyektől történik, a járőrvezető az átveendő fogolynak egészségi állapota, menetképessége, az időjárásnak megfelelő ruházata, élelme, veszélyes avagy nem veszélyes voltáról, nemkülönben személymotozás utján a felől: nincs-e valamely támadó avagy önsérülést okozható eszköz, vagy őt meg nem illető tárgy, pénz stb. hirtokában? meggyőződik s ha a fogollyal fedett terepen, mint pl. erdőn, erdőszélen, cserjés helyeken, meredek ösvényeken, magasan álló tengeri, buza, repce, rozs, kender s egyéb terményű földeken, továbbá ki nem kerülhető gyanus avagy veszélyes községeken, folyón át, akár hidon, kompon vagy csolnokon kell átvonulnia, avagy ha sík vidéken történik is az őrkisérés, de feltehető, hogy a fogoly ellenállás vagy menekülésre kísérletet tehet, még a megbilincselés is eszközölhető.

Veszélyes fogoly a szolg. utasítás 63. §-a érte' mében mindenkor megbilincselendő. — A bilincselést mindig a járőrtárs avagy ezek egyike végzi, míg a járőrvezető és az őrkisérőnek esetleg többi tagjai a foglyokat lökészen tartott fegyverrel őrzik mindaddig, míg a megbilincselés és személymotozás foganatosítva, az utirány kijelölve s minden az akadálytalan megindulásra előkészítve nincs.

Az őrsparancsnoknak őrsállomás helyén minden fogolyátvételt személyesen kell eszközölnie s személyesen is átadnia a foglyokat a kísérő járőrnek.

Mint minden szolgálatban, úgy a fogolykiséreteknel is elvül szolgáljon, hogy a foglyok irányában gyanakodólag kell viselkednie a csendőrnek; ilyenkép készen kell lennie minden támadás, ellenszegülés, szökésnek stb. meggátlására, hogy azokkal szemben erélyesen fellépjen és hiszékenység avagy éretlen könyörületesség által tévutra vezetetni magát ne engedje.

Fedett terepen — minők föntebb felsorolva lettek — avagy valahányszor oly helyen keresztül történik az őrkisérés, hol a fogoly a kísérő csendőr szemei elől gyorsan eltűnhet, a járőr legéberebb figyelemmel ügyel a foglyok mozdulatára, sőt az igen veszélyes helyeken fegyverét lökészhelyzetbe hozza, s figyelmezteti a foglyokat a legelső menekülési kísérletnél az ellenük kimélet nélkül alkalmazandó fegyverhasználatra. — Mint szigorított elővigyázati intézkedés lehet még *kivételes esetben*: a fogoly kezeinek hátra bilincselése.

Községek, melyek gyanus vagy veszélyeseknek ismertettek, avagy melyekben a foglyoknak czinkostársai lehetnek,

lehetőleg elkerülendő; ellenben megbízható községeken át az őrkísérés a mellék utcákon — és pedig mindig az utca közepén menetelve — eszközölhető, de itt is kellő elővigyázattal, mert a netán szökési szándékból megfutamodó fogoly ellen — ha ez veszélyes — lőfegyverét a járőr más ember életének veszélyeztetése nélkül rendszerint nem használhatja; ha pedig a fogoly nem veszélyes, ellene a szervezeti utasítás 11. §. 4. pontja értelmében a fegyverhasználat tiltva lévén — mindkét esetben a fogoly a kíséret elől, ha ez éberem nem ügyel, esetleg megszökhet.

Vasuti és gőzhajó állomásokon történt megérkezés után a kiszállásnál, főleg ha a vonat vagy hajó rögtön folytatja utját, hason eset fordulhatna elő. Itt a közönségnek tolongása közben a fogoly a járőr szemei elől elveszhet, ha ez nem folyton sarkában van s szem elől semmi körülmények között nem téveszti — Ily helyeken igyekezzék a járőr mielőbb az állomásnak a közönség használatától elvont valamely helyiségébe jutni a foglyokkal, hol a fegyverek megtöltetnek, a bilincsek szabályszerű alkalmazásáról meggyőződés szereztetik s midőn az elindulást egyébként mi sem akadályozza, indul meg a kíséret az állomásról, de csak akkor, ha már a közönség eltávozott.

Foglyoknak vasuton vagy gőzhajón leendő elszállítása céljából a fogoly kíséretnek az állomásra még oly időben kell megérkeznie, midőn ott még kevés közönség gyűlhetett össze, tehát jóval az indulási idő előtt. — A várakozás a fent jelzett helyiségben történik s az állomásfőnök közbenjárása mellett minden aképen végeztetik, hogy a fegyverek kiürítése után az első csengetésre a fogoly-kiséret a vonat avagy hajóra juthasson.

Elővigyázatból igen czélszerű — főleg ha hosszantartó utazásra van kilátás — a foglyokat idejekorán megkérdezni: nem-e óhajtanak valamely *természeti szükség*et végezni? mert ha ez akár a fogoly akár a kísérő által szándékoltatik, addig míg kevés közönség van jelen, kevesebb akadálylyal teljesíthetők. — A foglyok mindenesetre egyenkint kísérendők az árnyékszékre egy csendőr által, míg a többire a visszamaradt őrkiséret ügyel.

A természeti szükség végzéséhez az esetleg megbilincselve lévő fogoly kezeiről a guzsláncz semmi szín alatt le nem veendő, hanem ha a fogoly ezt tenni nem tudná, a csendőr segédkezik vetkezése és öltözésénél. — Még az árnyékszéken sem szabad a foglyot közvetlen felügyelet nélkül hagyni, sőt

az ajtó is annyira nyitva hagyandó, hogy a fogoly a csendőr által láttassék.

A vasuti kocsiba felszálláshoz a kalauz a fogoly-kiséret számára lehetőleg egy külön szakasznak (coupé) rendelkezésre bocsájtására a járőrvezető által felkérendő, ki a kocsiba bepillant: nincs-e a tuloldali ablak vagy ajtó nyitva — melyet előbb betenni kellene — azután egy csendőr lép be a kocsiba, majd egyenkint a foglyok s végül a járőrvezető. — Két oldalt az ajtók közelében az őrkiséret foglal helyet; igen veszélyes foglyok a beszállás után közvetlenül a füzőlánczczal lábaiknál fogva még össze is lánczolhatók, nehogy ha véletlenül az ajtó felnyílik vagy pedig a kalauz által felnyitattik, menetközben villámgyorsan kiugorhassanak. — A megérkezési állomáson legelőbb a járőrvezető száll ki, azután a foglyok s utoljára a járőr másik tagja.

Gőzhajón történő utazásnál a fogoly-kiséretnek hason elővigyázati rendszabályt kell alkalmaznia; a fogoly egy pillanatra sem tévesztendő szem elől s vele a fődélzeten közel a hajó szélén megtelepedni nem szabad, hanem a fődélzet közép része szemelendő ki, vagy pedig a hajóskapitány támogatásának kikérése mellett valamely fődélzet alatti alkalmas hely választandó, mindkét esetben az utazóközönségtől elkülönítetten.

Kompon vagy csolnakon történő vizátkelésnél a beszálláskor előbb egy csendőr lép a járműre, azután a foglyok s utoljára a járőrvezető; kiszállásnál ez megfordítva történik. — A foglyok a komp vagy csolnak közepén arczal az irány felé leültetendők, szükség esetén a veszélyes foglyok mindkét lábai összelánczolandók; a kíséret pedig lábhoz vett fegyverrel őrködik a foglyok felett, kik ilykép sem hirtelen felugorni, sem a csolnakot esetleg felborítani, sem a vízbe ugrani nem tudnak.

Kocsira, szánra felülésnél előbb a kíséretből egy csendőr száll fel, majd a foglyok s utoljára a járőrvezető; ez utóbbi a fogoly baloldalán foglal helyei, ellenben a kíséret lehetőleg szemközt. — Veszélyes foglyok lábai itt is összelánczolhatók.

Hidon, átjárón, ösvényen történő átkelés előtt a foglyok figyelmeztetendők, hogy menekülés kísérleténél leszuratnak vagy lelövetnek; — hidon a kíséret ennek közepén menetel, míg folyó vagy tó mentén soha sem a partrészen, hanem ettől megfelelő távolságban. Oly szűk helyeken vagy átjárókon, hol csak egyenkint lehetne áthatolni, az elől menő csendőr oly távolságra legyen a fogolytól vagy foglyoktól, hogy merénylet ellene ne legyen intézhető, — míg a hátullévő csendőr a szabályszerű távolságra követi a foglyot vagy foglyokat.

Utközben tartandó pihenéshez mindig könnyen áttekinthető terep választandó, de soha korcsmák, utszéi csárdák és a kíséret előtt ismeretlen magános házak közelében, — hol azután a foglyok és a kíséret is leülhetnek. — Közvetlen közelében valamely nyitott kútnak, tó- vagy folyónak a partján a pihenés és tartózkodás szintén nem tanácsos, mert azokba valamely fogoly esetleg beleugorhat, — ép úgy, bárhol is tartatik pihenő, a járőrvezető előbb körül tekint: alkalmas-e e célra a hely? nincs-e a támadás avagy önsérülés okozására alkalmas tárgy avagy eszköz közelben, a mely természetesen előbb eltávolítandó lenne.

Étkezéshez a fogolynak kést, villát használni nem szabad; ha valamit mégis előbb feldarabolnia kellene, ezt egyik csendőr végezi; — viziváshoz törhető anyagból való ivóeszköz a fogoly kezébe nem adandó; ha azonban más edény rendelkezésre nem áll, legtanácsosabb, ha egyik csendőr emeli a törékeny vizesedényt a fogoly szájához. — Szeszessital élvezete a fogolynak semmi szín alatt sem engedendő meg.

Szabadban előtalált nyitott kúthoz a fogoly közel nem eresztetik, hanem a valamely csendőr által megmerített s a kúttól lehetőleg eltávolított vederből itattatik meg.

Ha a foglyok valamelyike utbözben bármely ürügy alatt a továbbmenést megtagadná, vagy bármely betegséget állít, állapotán való könnyítés céljából a bilincs kezeiről le nem veendő, hanem valamely fuvar érkezése várandó be, melynek tulajdonosa a felülhetés engedélyezése iránt telkérendő; ha pedig ilyen egyhamar nem érkezik, akkor valamely arra érkező egyén kéri meg a legközelebbi község előljáróságánál avagy tanyán, pusztán segélyt, illetve fuvart kérni.

Ha valamely fogoly minden ok nélkül a továbbmenést megtagadná, úgy megelőzőleg komoly figyelmeztetés által a továbbmenetelre felszólítandó, s ha ennek nem lenne fogantja, akkor vagy a legközelebbi község előljáróságának közreműködésével vagy egy arra menő kocsi segélyével eszközendő a továbbszállítás.

Az éjszakába avagy télen — midőn korán alkonyodik — a sötétségbe az őrkiséret rendszerint nem terjesztendő ki, mit különben az általános szolgálati határozványok 120. pontja is tilt; ennek kikerülése céljából a fogoly-kiséret a kiindulási helyről akkép indítandó el, hogy a távolság és utközbeni pihenésre szükséges időn felül a netalán felmerülhető késedelemzésre is idő maradjon s alkonyat előtt a megérkezési állomás mégis eléressék, — mindazonáltal, ha utközben felmerült akadályok következtében a foglyoknak szabályszerű átadására

kijelölt hely még az éjnek beállta előtt már semmiképen elérhető nem volna — a mit a járőrvezetőnek különben jóval az est beállta előtt ennek elkerülése céljából megfontolnia kell — a legközelebbi község, vagy ha ez is igen távol lenne, valamely közeli urasági tanyán való meghálás szüksége állandó be, mely esetben a biztos megőrzésre nézve fennálló és legelől idézett szabályok foganatosítandók teljes mérvben és feltétlenül. — A továbbkísérés csakis másnap virradat s a fogolynál előzőleg eszközölt személymotosítás, valamint a bilincs helyes alkalmazásáról történt meggyőződés útján teljesíthető.

2. A fogolykíséret egy csendőr által — mindenestre a fentebb tárgyalt elővigyázati rendszabályoknak fokozott mérvben való alkalmazását igényli, mivel nem csupán a fogolynak meg nem szökéséről és egyéb, — már fentebb jelzett — eseteknek idejekoráni megakadályozásáról, sőt miután az egyes csendőr megtámadtatásnak is inkább ki van téve, még saját személyének biztonságáról is gondoskodnia kell.

Az egyes csendőr által közlendő fogoly-kiséret, vagy:

a) átvett egyes fogolynak — vagy pedig:

b) át nem vett, hanem önállóan letartóztatott fogolynak kísérése.

a) *Az átvett fogolynak egy csendőr által kísérése* körül rendszerint akadályok nem merülnek fel, mert történt legyen a fogolynak átvétele bárhol, az átvételt teljesítő csendőr magára hagyatva nincs s a szükségesekről ép úgy meggyőződhetik, mint a két vagy több csendőrből álló fogoly-kiséret; a fogolynak esetleg szükséges megbilincseltetését, nemkülönben megmotosítását, minden nehézség nélkül eszközölheti.

Az elővigyázati rendszabályokat, általában az egy csendőrből álló fogoly-kiséret akképp alkalmazza, mint azok az 1. fejezet alatt tárgyalva lettek; hogy az őrkísérés folyama alatt nagy éberséget kell tanusítania, az önként értendő.

Vasuti- és gőzhajó-állomásokon úgy az indulás, mint megérkezésnél az esetleg ott ügyeletet teljesítő csendőrnek segédkezését veszi igénybe első sorban, ennek távollétében az ott alkalmazott közegeket keresi meg szükség esetén támogatása iránt, a mire a szerv. utasítás értelmében jogosult.

A vonatra avagy hajóra felszállásnál mindig a foglyot helyezi előbb el; vonatról azonban előbb a csendőr száll le s csak azután a fogoly.

Ha netalán az őrkísérő csendőrnek természeti szükségének végzése céljából távoznia kellene, a fogolynak megőrzését állomásokon az ügyeletet teljesítő csendőrre, ennek nem

létében pedig valamely közegre bizza; fegyverzet s szerelékét természetesen magával viszi. Ha szabadban érne el a szükség a csendőrt, akkor a foglyot arczal az utirányban leülteti, míg a szükségét végezte; fegyverét pedig ez idő alatt maga mellé a földre fekteti.

Komp vagy csolnakba szállásnál egy ottani közeg megy elől, utána a fogoly s azután a csendőr; a kiszállás megfordított rendben ugyan, de akkép történik, hogy a csendőr a foglyt mégis szemmel tarthassa.

Kocsira, szánra sem a fogoly sem a kísérő addig fel nem ül, míg a lovak hámkötelékei leoldva nincsenek; ennek megtörténte után ül fel előbb a fogoly, utána pedig a csendőr balra a fogoly mellé; fegyverét lábai között kézben tartja. Ezek után a hámkötelek feltétnak s a kocsi megindittatik. A leszállás — a hámkötelek leoldása mellett — megfordított sorrendben eszközöltetik.

b) *Egy csendőr által önállóan letartóztatott fogolynak kísérése* a legfokozottabb elővigyázatot, éberséget és készenlétet igényli, mert ezen esetben nem oly letartóztatást értünk, a melynél valamely községi közeg vagy más segédkező egyén van jelen, hanem oly önálló s egyedül minden más segédkezés nélkül eszközölt letartóztatást, a minő p. o. utijárórködés folyama alatt előfordulhat.

Az utijárórködést vagy ellenőrzést egyedül teljesítő csendőr, illetve altiszt például egy nyomozott veszélyes gonosztevőt utközben felismer s azt a „törvény nevében“ megállítván, letartóztatni és bekisérni akarja. Az ily gonosztevő megközeletése — ha látható fegyver nála nem is észleltetik — a csendőr által a töltényürbe felhozott töltény és célra tartott fegyverrel történhetik csupán, mivel nem tudható: nincs-e nála elrejtve pisztoly vagy egyéb fegyver.

A letartóztatás ezután kimondatik, a gonosztevő röviden és határozottan figyelmeztetik, hogy az első gyanus mozdulatra azonnal lelövetik, kezeinek derekán való keresztbe tevésére utasittatik s végül — a fegyvert még mindig célra tartva — az utirány kijelöltetik s a fogoly megindittatik. Csakis ezután vétetik le az eddig célra tartott fegyver s helyeztetik továbbra is lökés állapotban vadászmódra a balelőkarra és így kísértetik a fogoly mindaddig míg akár utközben talált s megbizhatónak ismert egyén, akár valamely ismert pusztán vagy községben felkért közeg segédkezése mellett a szabályszerű megbilincselés és személymotoszás eszközöltethető lesz. Mindenesetben annál jobb, minél előbb foganatositható a megbilincselés, mert míg ez és a személymotoszás meg nem

történt, addig a kísérő mindig ki van téve a fogoly részéről eredhető megtámadtatásnak, kinek gondolatmenetét és tervezését nem ismerve, ha az őrkísérő annak mozdulatára éberen nem figyel s fegyverét lőkészen nem tartja, egy pillanat alatt alkalma nyilhatik esetleg elrejtett forgópisztolyát előrántani és kísérőjét leteríteni.

Midőn a fogoly már megbilincselve és megmotosva van, továbbkísérése ugyanazon elővigyázati rendszabályok alkalmazása mellett történik, mint azt az előbbi a) szakaszban az átvett fogoly kísérésénél illetve az 1. fejezetben tárgyalva lőn.

3. A foglyok átvétele és átadása. Ha foglyok kísérés czéjából valamely hatóságtól veendőket át, az őrkíséretre kivezényelt járőr az illető hatóság vagy fogháznál megjelen; a járőrvezető — illetve őrsállomáson az őrsparancsnok — tudakozódik, hogy a foglyok közül hány a veszélyes? azután az elkísérendők személyazonosságáról meggyőződést szerzendő, az átvett névjegyzék alapján azok egyenkint előhivatnak s megkérdeztetnek: egészségi állapotuk, menetképességük, ruházatuk és élelmezésük iránt. — Ezután a foglyok megbilincselése és megmotosásuk következik. — Igen izmos-erős férfiakat vagy két veszélyes foglyot egymáshoz bilincselni nem tanácsos; a járőrvezető gondoskodik arról, hogy a veszélyes egy könnyebb, egy izmos-erős fogoly pedig egy gyengével bilincseltesse össze.

Ha a kir. ügyészségtől nagyobb szállitmány valamely fegyintézetbe leendő kísérés végett vétetnék át, a foglyok 2, legfeljebb 4 főből álló csoportokra osztatnak; utóbbi esetben 2—2 megbilincselte fogoly a füzőlánczczal összekapcsolatik; minden egyes ily csoportnak közvetlen felügyeletével egy-egy csendőr határozottan megbizatik, ellenben a járőrvezető az egész szállitmányért felelős lévén — külön megőrzésre egy csoportot sem vesz át, hanem az egészet felügyeli.

Ha őrkísérés közben ellenszegülésnek jelei mutatkoznának vagy pedig más személyek által a foglyok megszabadítására kísérlet tétetnék, a foglyoknak meghagyatik, hogy lefeküdjenek s csendesen maradjanak, kijelentvén egyuttal, miszerint ellenkező esetben felkonczoltatni fognak. A foglyokat kiszabadítani akaróknak kijelentendő, hogy ők a foglyokat élve nem kapják, szándékukkal tehát felhagyjanak, mert különben a fegyver fog ellenük használtatni. — Ha a járőrvezető látja, hogy a támadással szemben a foglyok biztos megőrzésére az őrkíséret nem elegendő, s megszabadittatásuktól már alaposan tartani lehet, avagy a foglyok maguk is a járőr ellen fordulnak, akkor leszurandók, a támadók pedig lelővendők.

Ezen utolsó eszköz használata t. i. a fogolynak lekonzolása azonban jól megfontolandó, mivel minden elhamarkodást ez irányban a törvényes megtorlás követ.

Még el nem itélt foglyok kísérésénél a kísérők tartoznak arra szigoruan felügyelni, hogy azok egymással — habár csak jelek által is — ne érintkezhessenek; e célból tehát a bűntársak nem egymás mellett, hanem egymás *után* meneteltetendők; a járőrvezető ezektől oldalt menetel, hogy a felügyelést könnyebben eszközölhesse.

Kocsin történő nagyobb fogoly-kiséreteknel a járőrvezető az utolsó kocsin tartózkodjék, hogy az egész szállitmányra felügyelni s a fölött, hogy a kocsik egymás közelében maradjanak örködni tudjon. Minden kocsin a megfelelő mennyiségű őrkiséret is helyet foglal.

Ha nagyobb fogoly-kiséretnek meghálása elkerülhetlenül szükségessé válik, erre oly helységek választandók, hol börtönök (fogdák) vannak, a járőrvezető az őrkiséretből rendes felváltás mellett a szükséges számú őrket felállítja, kikre nézve azután a szolgálati szabályzat I. részében foglalt: fogolyőrségekre vonatkozó határozványok mérvadók; ezeknek sűrű ellenőrzését a járőrvezető végzi. — A foglyoknak megőrzését idegen egyénekre bízni nem szabad, mivel a járőrvezető a reá bizott foglyokért mindaddig felelős, míg azokat illetékes helyen akadálytalanul át nem adta. — A foglyoknak átadása a szolgálati utasítás 70. és 71. §§. szerint történik.

4. Foglyok megőrzése a csendőrségi állomásokon. Mindennemű foglyot csak annyi ideig szabad a lakotanyában tartani, míg a tényvázlat elkészül vagy pedig továbbkísérés esetén az okmányok és esetleges előlegek átvétettek, minek megtörténte után a foglyok a községi, főszolgabírói, esetleg járásbírósi foghelyiségbe egy vagy a szükséghez képest több teljesen felszerelt csendőr által kísértetnek, hol a továbbításig megőriztetnek.

Soha sem szabad arra számítani, hogy a börtön biztos, az ajtók jók stb. vagy pedig, hogy a foglyokat a községi kisbíró vagy éjjeli őr átvette s azokat megőrzi; a biztos megőrzésért az őrs felelős, tehát a szükséghez képest egy vagy több teljesen felszerelt csendőr vezénylendő fogoly őrizetre s ha igen kevés csendőr állana rendelkezésre, a községi előljárárság keresendő meg megbízható közegeknek segédkezésül leendő kirendelésére.

Letartóztatott cigánycsapatok (karavánok) mindig csendőrök által őriztetendők; — cigányt megőrizni nehezebb, mert rendkívül ravasz, ügyes és vakmerő; megőrzésük céljából a

férfiak a nők és gyermekektől elkülönítendőek és a községi előjáróságtól még külön a szükséges számból álló és megbízható polgári őrség kirendelése is kérendő, — őrkisérésük pedig mindig csoportokra osztva eszközendő, mivel ilykép szokási kísérleteiknek eleje vétetik.

Utmutatás a vásárfelügyeleti szolgálat teljesítésére nézve.

Országos vásárokon nemcsak a környék lakossága, hanem messze vidékbeliek is, részint adás-vevés, részint pedig más okok és érdekből összegyűlnek, minek folytán a vásárfelügyeletre kirendelt csendőrségnek, tekintve a sokaságra és az ily alkalmakat rendesen felkereső különböző számos közártalmu egyénre, sokoldalú és gyakran igen kényes teendője akad.

Ez okból s mert különben is minden népcsoportosulásnál a járőröktől fokozott tapintat, higgadtság, minden elharmarkodottságtól ment erély és legkifogástalanabb személyi magatartás követeltetik: a vásárfelügyeletnek igen fontos helyet foglalnak el a csendőrségi szolgálatban.

Amennyiben pedig az országos vásárokat megelőzőleg és a vásárokat követőleg nem csupán a vásár területén, hanem e helyen kívül a környéken, sőt távolabbi vidékeken is a közbiztonsági szolgálatot érintő körülmények szoktak felmerülni, a csendőrségnek a vásárfelügyeleti szolgálattal egybefüggőleg szélesebb körű működést is kell kifejtetni, mely működés különösen a vásár előtt közvetlen eső s az ezt követő napok alatt is teljesítendő. Ennek tekintetbe vételével tehát a csendőrség teendőjét könnyebb áttekintés végett a vásár előttiakra, alattiakra s utániakra oszthatjuk. — megjegyezvén, hogy különösen a vásár alatti teendőkre csupán nagyjában adható utmutatás, amennyiben természetesen minden vásár lefolyására s az ott felmerülő ügyködésre a vidék lakosságának sajátosságai, magok a helyi viszonyok stb. mérvadóak. S végül az is megjegyeztetik, hogy jelen utmutatásoknak különösen a vásár alatti teendőket tárgyaló része a kisebb — u. n. heti — vásárookra, bár természetesen csekélyebb méretek között, szintén vonatkozik; továbbá, hogy a vásárt megelőző s követő teendők akkor is teljes kiterjedésűk, szerint gyakorlandók, ha a vásár törvényhatósági joggal, tehát önálló rendőrséggel bíró városban tartatik.